

Date: 23rd February-2025

АВТОМОБИЛЛАРГА ТЕХНИК ХИЗМАТ КЎРСАТИШ

Абдурахмонов Расулжон Райимбекович

Янгиқўрғон туман 2-сон политехникуми махсус фан ўқитувчиси

Аннотация: Автотранспорт воситалари техник сервиси техник таъминлашнинг жаҳон бўйича кенг тарқалган усули ҳисобланиб, ишлашга яроқлилиги, ишончилиги, хавфсизлиги, тежамкорлиги ва зарурий ташқи кўринишини таъминлаш учун бажариладиган бир қанча хизматлар мажмуидир. Автосервис хизматининг асосий вазифаси мамлакатдаги автомобиль транспорти, қайси мулк шаклида бўлишидан қатъий назар, бетўхтов, хавфсиз, тежамкор ва ишончли ишлашини таъминлашдир. Деярли ҳар куни ишга чиқувчи автомобилларни ёнилғи мой маҳсулотлари билан таъминлаш, уларни ювиш-тозалаш ва назорат қилиш, хизмат кўрсатиш ёки таъмирлаш талаб этилади. Ушбу мақолада автомобилларга техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш масалалари ҳақида мулоҳаза юритилган.

Калит сўзлар: автомобиль, техник хизмат кўрсатиш, таъмирлаш, сервис, автосервис, эҳтиёт қисм, агрегат, корхона, мижоз.

Бугунги кунда дунё бўйича автомобиллар энг кўп йўловчилар ва юк ҳажми сонини олиб юради, турли ишлаб чиқаришни амалга оширади, уларга махсус бир жиҳозларни ўрнатиш билан функциялар, турмуш ҳаётимизга, маданиятимизга, дам олишимизга хизмат қилади. Бир сўз билан айтганда, ҳаётимизнинг ажралмас бўлагига айланиб, замонавий цивилизациянинг бир қисми десак муболаға бўлмайди.

Автоулов хизмати сабабли, унинг хизматларидан доимий фойдаланиш, автомобиль эгаларининг кўп миллионли армияси, таъминлаш машиналарининг ишлаши, керак бўлган жиҳозлар билан таъминланган эҳтиёт қисмлар ва материаллар, ишончли маълумотларни олиш, автомобилларнинг техник эксплуатацияси ва савдосига доир аҳоли фаровонлиги ошишининг асосий ижтимоий омили саналади.

Кундалик вазиятларда оддий автомобилларга техник хизмат кўрсатиш ишлари, масалан кузов ва кабинани тозалаш, автомобилни ювиш ва ёнилғи қуйиш ва бошқа ишлар, шунингдек, ташқи техник назорат автомобиль эгаларининг ўзлари томонидан амалга оширилади. Бироқ автомобилларга техник хизмат кўрсатиш ва йўқолганларни тиклаш бўйича жиддий ишлар талаб қиладиган уларнинг бирликлари, агрегатлари, қисмлари ва тизимларининг ишлаши техник назорат, махсус жиҳозлардан фойдаланиш ва асбоблар махсус автосервисда амалга оширилади корхоналар ва устахоналар, махсус тайёрланган ишчилар кучлари билан амалга оширилиши кўзда тутилган.

Республикамиз автосервиси ўзига хос такомиллашиш тарихига эга ва шаклланиш босқичлари давом этмоқда. Дарҳақиқат, дунёнинг автосервислари ҳам

Date: 23rd February-2025

худди шу ёшда автомобиль саноати ва автомобиль транспорти такомиллашган улар билан бирга ва вақт бўйича ўхшаш тарихга эгадир.

Автосервис тизимининг ривожланиши - кўрсатиладиган хизматларнинг маълум бир хусусиятларга эга бўлишини тақозо этади:

- ҳаммабоплиги, яъни мижознинг исталган корхонада сервисдан фойдаланиш имкониятига эга эканлиги;

- хизматлар сифатининг давлат қонунлари асосида кафолатланиши;

- сервис маданиятининг ошиши ва сифатининг яхшиланишига доимо рағбат мавжудлиги;

- мавжуд эҳтиёт қисмлар ва материалларнинг ишончли эканлиги;

- хизматлардан фойдаланишнинг қулайлиги, мижозларни ўзига жалб қила билиши.

Автомобиллар сервисини техник, тижорий, мижозлар учун қулайликлар ҳосил қилиш ва ахборот етказиш каби ишларга ажратиш мумкин. Техник хизмат дейилганда автомобиль, унинг агрегатлари, бўлаклари ва қисмларининг техник ҳолатини назорат қилиш, созлаш, ростлаш ва тиклаш-таъмирлаш билан боғлиқ бўлган ишлар жамланмаси кўзда тутилади, чунончи:

- автомобилларнинг тизим ва қисмларини диагностика қилиш;

- автомобилларга техник хизмат кўрсатиш;

- автомобиллар агрегатлари ва бўлақларини таъмирлаш, иш қобилиятини тиклаш;

- автомобилларга кўчаларда, йўлларда, сақлаш жойларида талабга асосан техник ёрдам кўрсатиш;

- автомобилларни қайта жиҳозлаш;

- автомобилларни давлат техник қаровига тайёрлаш;

- енгил автомобиллар ва автобуслар кузовларига занглашга қарши ишлов бериш;

- шикастланган автомобиллар кузовларини тиклаш;

- автомобилларни вақтинча ва доимий сақлаш;

- автосервисда ўзига-ўзи хизмат кўрсатиш шаклини ташкил этиш.

Барча турдаги сервис корхоналарида, асосан катта қувватли автосервис корхоналарида техник хизматнинг қўйидаги турлари амалга оширилади: автомобилларни олиш ва сотиш техник хизмати, кафолат даврида ва ундан кейинги даврда техник хизмат, мижоз буюртмаси асосида бажариладиган қўшимча техник ишлар.

Автосервис корхоналарининг ишлаб чиқаришини ташкил этиш технологияси ягона ўзаро боғланиш мезони асосида автомобилни ювиш-йиғиштириш - қабул қилиш учун кўриб чиқиш ва зарур бўлган ҳолларда автомобилни диагностика постидан ўтказиб бажариладиган ишлар ҳажмини олдиндан тахминий аниқлаш ва уларни бажариш шартларини мижоз билан келишишдан бошланади. Шунини айтиш зарурки, қайси ва қандай ишларнинг бажарилишини танлаш ва буюриш мижознинг

Date: 23rd February-2025

хукукидир. Бунда, албатта қабул қилувчи мутахассис - сервис ходими унга малакали маслаҳатлар беради.

Автосервис корхонасига техник хизмат ва таъмирлашга мухтож автомобиллар келиб, унинг олдидаги майдонда тўхтади. Автомобиль зарур ҳолларда ювиш-тозалаш постига, сўнгра қабул қилиш постига келиб тушади. Автомобиль эгаси – мижоз, автомобилларни қабул қилувчи – диспетчер ёки менеджерга учрайди. Мижоз билан қабул қилувчи сервис мутахассиси барча асосий масалалар: ишлар ҳажми, сарф бўладиган эҳтиёт қисмлар ва материаллар миқдори, хизмат нархининг тахминий миқдори ва кўрсатиладиган хизматларнинг бажарилиш муддати бўйича келишиб, мижоз талаблари асосида буюртма чек тўлдириб бир нусхасини мижозга беради, бу ҳужжат автомобилнинг корхонага киришига рухсатнома сифатида хизмат қилади. Албатта, автомобилларни хизматга қабул қилиш ҳам корхона ёки соҳа раҳбарияти томонидан тасдиқланган махсус қоидалар асосида амалга оширилади. Автомобиль эгаси - мижоз билан келишилган ҳолда ва унинг иштирокида автомобиль тўла кўздан кечириб чиқилади, унинг умумий техник ҳолати, айниқса, ҳаракат хавфсизлигини таъминловчи тизимларига катта эътибор берган ҳолда аниқланади.

Автомобилларга хизмат кўрсатишнинг барча турларини қуйидагиларга бўлиш мумкин:

- техник, бу бўйича ишлар мажмуасини бажариш автомобиль, унинг агрегатлари, қисмлари ва тизимларига техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш ва шунингдек батареялар, электр қурилмалар, кузовлар ва шиналар;
- тижорат, автомобиллар, эҳтиёт қисмлари савдоси, материаллар ва автомобиль аксессуарлари, ёқилғи-мойлаш материаллари билан таъминлаш;
- ахборот, хизматлар истеъмолчи-мижозларини таъминлаш керакли маълумотлар, хизматларни реклама қилиш, доимий ўрганиш мижозларнинг талаб ва таклифини ҳисобга олиш каби хизматларига эга.

Бугунги кунда автомобилларга техник хизмат кўрсатиш соҳасини замонавийлаштириш ҳам ўз ўрнида асосий мавзуга айланиб бормоқда. Аҳоли ва тадбиркорларга тегишли бўлган автомобилларнинг сезиларли ўсиши, уни техник томондан яхши кўринишда сақлаш зарурияти автомобилларга сервис хизмат кўрсатиш станциялари бўлган автотехник хизмат кўрсатиш тизимининг ишлаб чиқариш-техника базасини янада шакллантириш ва ривожлантиришни талаб қилади.

Бунинг учун янги техника ва технологияни қўллаш, замонавий автомобиллар, сифатли эҳтиёт қисмлар ва автоэксплуатацион материаллар билан савдо қилиш, юқори малакали савдо ходимларини ишга жалб қилиш, хизматнинг янги турларини (автомобиллар прокати, бошқа корхоналар, шу жумладан автотранспорт корхоналари билан кооперация ишларини ташкил қилиш) ривожлантириш, автомобилларга тез техник ёрдам кўрсатиш, абонентли хизмат кўрсатишни ташкил этиш каби тадбирлар амалга оширилади.

Date: 23rd February-2025

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Автомобиллар техник эксплуатацияси. Сидикназаров Қ.М. умумий таҳрири остида, Т.: “Ворис нашриёти” 2008.
2. Виноградов В. М. Автомобилларни таъмирлашнинг технологик жараёнлари. М.: 2009.
3. Баровских Й.И. ва бошқ. Автомобилларнинг тузилиши, техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш. Тошкент: «Меҳнат», 2001 й.
4. Магдиев Ш.П. Расулов Ҳ.А. Автомобиль ва двигателларга техник хизмат кўрсатиш, таъмирлаш. Тошкент, “ИЛМ ЗИЁ” -2006 йил
5. Сахтаров, Х. А. У. ва Сахтаров, Д. А. У. Автотранспорт воситаларини масофавий диагностика усуллари ва уларнинг аҳамияти. Фан ва таълим, 2022.
6. Қобулов, М., Исмадиёров, А., & Файзуллаев, Х. Автомобилларни сиқилган газга мослаштириш жараёнида юзага келадиган камчиликларни бартараф этиш. Евроосиё тадқиқот бюллетени, 2022.
7. Ривожланган давлатларининг автосервис устахоналарида таъмирлаш ускуналарини қўллаш тўғрисидаги эслатмалар тўплами. ЎР ҚК Академияси -2014 йил. II-нашри.

